
Telegram cunsumadëures mà - jügn 2015

La Zentrala Consumadus á n presidënt nü

An oress arjunje na maiú informaziun y consulënza dles consumadësses y di consumadus

Agostino Accarrino é le presidënt nü dla Zentrala Consumadus dl Südtirol. Tl cheder dl sistem de rotaziun odü danfora ál surantut la presidënza da Priska Auer, ch'ará la inciaria da vizepresidënta por i proscimi dui agn.

Pro la sentada di comëmbri él ince gnü traté le program de laur por chësc ann. Ince dl 2015 s'un tolará la Zentrala Consumadus sura dles domandes y di problems dles consumadësses y di consumadus dl Südtirol, tl cheder de süa capazitäté.

I defensurs di consumadus ti dá tres ciamó na gran importanza a na majera informaziun y consulënza dles consumadësses y di consumadus. Deach'i marciá di bëgn de consum y i sorvisc de reformimënt devënta tres plü confusc depënon tres deplü da ofertes d'informaziun y consulënza speziales sc'an ó se paré da desvantaji finanziars o da risc por la sanité. An se tól ince dant da mioré la sconanza dles consumadësses y di consumadus dal punt d'odüda legal.

Can gnarál pa metü sö le dovëi d'etichetaziun por i üs ti produc rová?

La Zentrala Consumadus dl Südtirol (ZCS) critichëia che al ne mëss nia gní dé dant sön i produc rová desvalis l'adoranza de üs de iarines tignides te gabies

Por tröpes consumadësses y tröc consumadus él important da savëi che les iarines vëgn zidlades te na manira adeguada y cun respet. Sön i üs crüs ch'an cumpra él n codesc stampé che dá informaciuns sön la provegnënza dles iarines da üs y sciöch'ares vëgn tignides. Mo por i üs che vëgn adorá da fá produc de consum ne vel chësc nia. Tla pasta, ti produc de furn o tla maionesa él üs de iarines che vëgn trates sö te gabies, zënza che les consumadësses y i consumadus s'intënes de chësc. I defensurs di consumadus pretënn porchël ch'al vëgnes ince dé dant sön i produc rová che vëgn fac cun üs te ci manira che les iarines vëgn zidlades.

N valgügn produturs y supermarciá sciöche „Coop“ ti vëgn adincuntra ales consumadësses y ai consumadus y mët sö amersciadöres positives. Mo ma che chël é massa püch. Esperc sciazëia che le

numer de üs adorá tla produziun de alimentars fej fora le 50% dl marcé di üs total. Chësc é n gran resservar por üs de iarines zidlades te gabies che ti vëgn scuté ia ales consumadësses y ai consumadus.

La Zentrala Consumadus racomana porchël da cumpré ite produc cun la descriziun nia d'oblianza "üs da ziadlamënc alaleria" che respetëia i dërc di tiers cina ch'al ne vëgn nia metü sö le dovëi d'etichetaziun. Ince pro i produc bio mëssel gní adoré üs aladô dles prescriziuns de respet di tiers dl regolamënt eco dl'UE.

Catastrofes: co fejon pa da ofrí dërt?

Co fá da reconësce les organisaziuns serioses y schivé che che ó ma s'un aprofité

Baldi n'él degun organism publich che garantësces che les spënores fates röies olach'ares messess rové.

Por schivé les bisces fosces y reconësce les organisaziuns serioses á la Zentrala Consumadus metü jö n valgügn consëis:

- An dess dagnora ti dé la preferënza a organisaziuns bele conesciüdes.
- Al é damí ofrí scioldi co ofrí bëgns materiai. Les ofertes de scioldi pó gní adorades dales organisaziuns d'aiüt cun plü flessibilité y efiziënza co donaziuns de quant o de d'ater patüc. Pordërt fossel da dé ca bëgns materiai, ma sce organisaziun serioses s'al damana.
- Al é dërt da ester asvelc da fá ofertes, mo al é damí n'avëi nia massa na gran prescia. Dantadöt canch'al sozed de gran catastrofes él dagnora valgügn che ó s'un aprofité y fej n apel ala popolaziun ch'ara dess pö daidé. Mo chisc n'á gnanca les competënzes che vá debojëgn por ester bugn da daidé te na manira efiziënta y flessibla. Ne stede porchël nia a se lascé tó al'impreodüda!
- Metede averda sc'al se vëgn damané da fá ofertes tres i media soziai, dantadöt sc'al vëgn ma dé dant n numer de cunt corënt y nia l'inom dl'organisaziun.

Ne stede a se desmentié: les ofertes fates a cotan d'organisaziuns d'aiüt tres paiamënc bancars o tres na cherta de credit pó gní trates jö dala cuta. Informesse y damanede do na cubita dl'offerta varënta. De plü informaziuns él da ciagé sot a: www.verbraucherzentrale.it.

Rost dla domënia: sëgn sán da olache la cern vëgn por mirit de n regolamënt nü

Dal 1. d'aurí velei normes nöies por certes sorts de cern

Dal 1. d'aurí dl 2015 velei normes nöies por l'etichetaziun dla cern de porcel, biscia, cioura y polam. Cun chësta data vál en forza le regolamënt dl'UE nü n. 1337/2013.

Sön les etichëtes él sëgn da ciagé öna de chëstes döes indicaziuns:

- „Aufgezogen in/ Allevato in“: inom dl Stat comëmbër o dl Paisc terzo, cun lapró ince l'informaziun „Geschlachtet in/Macellato in“, cun l'indicaziun dl Stat comëmbër o dl Paisc terzo olache le tier é gnü sbocarí.
- „Ursprung/Origine“: inom dl Stat comëmbër o dl Paisc terzo sce la cern vëgn da tiers che é nasciüs, gnüs trac sö y tuc ia te n Stat comëmbër su o te n Paisc terzo su.

Baldi romagnel stlütës fora da chësta regolamentaziun la cern de ciaval, de lou y chëra de porcel che vëgn trasformada te tailessö, sciöch jambun, scialame y i.i.

Impresc y credic al consum, associazions di consumadus Abi: ince la ZCS sotescri la sospenjiun dles rates

Les consumadësses y i consumadus pó damané la sospenjiun dles rates tl caje de pordüda dl laur, mort, gragn inzidënc o ti caji de sospenjiun dl raport de laur o de cuntramosöres soziales, ince sc'an é tardis cun i paiamënc de alplü 90 dis. La sospenjiun ne comporta nia le paiamënt de comisciuns o fic d'intardiamënt; al é ma da paié i fic sön le debit romagnënt y plü avisa cun la scadënza fata fora tl contrat. Al é gnü amplié les mosöres de sostëgn por les families tl setur dl credit ai consumadus te n tëm্প mesan y lunch y sëgn n'á ince chës porsones valch dainciará che á n orar de laur scorté o cinamai sospenü porvia dla crisa economica. Trames les mosöres n'ê nia denant te chësta forma. Cun chësta acordanza pó ince n'un approfite ciamó n iade chës families che â bele messü sospëne ti agn da denant le paiamënt dles rates (a condiziun che al n'é gnü damané degöna sospenjiun ti ultimi 24 mëisc).

Informaziuns atuales sön l'aministrazion de sostëgn

Tröpes consumadësses y tröc consumadus s'informëia tres plü gonot tla Zentrala Consumadus sön la figöra dl aministradú de sostëgn: can l'adoron pa, co vëgnel pa nominé, co pól pa daidé les porsones y che ciara pa sura ci ch'al fej?

Por avëi na vijun generala cörta sön la situaziun de dërt y i aspec pratics á la Zentrala Consumadus dl Südtirol (ZCS) dé fora na plata d'informaziun. Chësta pón ciafé online o tles sëntes dla ZCS.

La Telecom devënta TIM: vál mo bun le contrat assegné?

Dal 1. de ma dl 2015 él gnü metü adöm la Telecom Italia y Tim te n inom su, y plü avisa Tim. Tl medemo tëm্প él gnü tut demez (almanco formalmënter) la tassa de basa, le „canone“, y les ofertes vëgn trasformades te tarifes „all-inclusive“, sciöch'ares vëgn porater dant pro la maiú pert di atri operadus. Chësc n'ó indere nia dí te vigni caje che les consumadësses y i consumadus sparagna.

Por les consumadësses y i consumadus ó chësc dí che la proscima bolëta mëss gní lita dër avisa: corespogn pa la tarifa che m'é gnüda atribuida automaticamënter a mi bojëgn?

Chiló n confrunt de n valgönes tarifes di operadus desvalis:

Tarifes	Cos? al mäs
Vodafone "Telefono fisso" Telefonades ala rëi fissa nazionala lapró Telefonades ala rëi mobila: 0,19 €/menüt + 0,19 € de tassa de coliamënt ("scatto alla risposta") Cosó por le telefon de basa/cordless: 1-3 €/mäs	17,90 €
Telecom Italia/Tim "Voce" Telefonades ala rëi fissa y mobila nazionala 0 €/menüt + 0,10 € de tassa de coliamënt ("scatto alla risposta")	19 €
Infostrada - Wind "Noi Italy" Telefonades ala rëi fissa (Talia, Europa ozidentala, USA, Canada) 0 €/menüt + 0,18 € de tassa de coliamënt ("scatto alla risposta") Telefonades ala rëi mobila nazionala: 0,18 €/menüt + 0,15 € de tassa de coliamënt ("scatto alla risposta")	16,60 €

Dal 1. de ma vëgnel ince mudé la fatturaziun: la bolëta ne vëgn nia plü fora vigni dui mëisc mo bëgn vigni mëis. Da messé inant messará la bolëta dl telefon porchël gní paiada vigni mëis. Canch'an tol la dezijiun sce mantigní o no n'oferta o sc'al é damí mudé operadú él ince da se fá fora le cunt de tan ch'an spënn por i sis paiamënc implü che messará gní fac tla posta o tla banca.

Detraziun dl 65% por systems de proteziun cuntra le sorëdl: ENEA publichëia details d'ütl

Aladô dl'interpretaziun dl'ENEA (Agenzia nazionala por technologies nöies, energia y svilup economich sostenibl) ne vel la detraziun nia ma por i systems de proteziun cuntra le sorëdl da defora, mo bëgn ince por n gröm d'atri systems.

Por ti podëi pomez al ecobonus, aladô dles indicaziuns dl'ENEA, mëss i systems de proteziun cuntra le sorëdl avëi chëstes carateristiches:

- ai mëss tigní dalunc le sorëdl dai vidri por ch'ai ne se surascialdes nia;
- ai mëss fá pert dl frabicat y ester döt un cun chësc;
- ai pó gní metüs sö dala pert daite o defora di vidri o ester integrá ti vidri;
- ai mëss ester mobii (chël ó dí da podëi stlÿje, daurí o mené ia y ca) por ne lascé nia peté ite le sorëdl, sc'al é debojëgn, o por lascé ite le sorëdl tratan i mëisc da d'invern;
- al vëgn reconesciü duc i systems por fá scür sciöche por ejëmpl rolos, venezianes y i.i.;
- i systems che n'é nia liá al vider y ciara cuntra nord ne pó nia gní trac jö dala cuta.

De plü detais ciafëise tl vademecum „schermature solari“ dl'ENEA.